

ህዝባዊ ደምክራሲ

አብ ከክልተ ወርሒ ዝሕተም ወግጻዊ ልሳን
ደምክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ
(ደግሓኤ)

ቅ፡ 04 ቁ፡ 02

ነሓሰ 2014

ትሕዝቶ

• **ርእሰ-ዓንቀጽ፡**

ካልአዊ ፍልልያት ካልአዊ ቦታ ብምትሓዝ ኩሉ ዓቕሚታት ደምበ ተቻውሞ ኤርትራ ብቐዳምነት ጸረ-ህግደፍ ይቕናዕ!

• **ስትራቴጂካዊ አገዳስነት ቅዋምን ሳዕበናት ብኩራት አብ ኤርትራን፡**

• **አብ ፈታኒ እዋን ዝወጸ ታሪኻዊ መግለጺ፡ ሓውኻ አበይ አሎ?**

• **ናይ አንበብቲ ዓምዲ፡**

- መርኣያ ፖለቲካዊ ቅብጻት፡ ብአማኒኤል ጸጋይ፡
- ውህደት እንተሎ ዓወት አሎ፡ ብአለም ካብ ሸወደን፡
- ትብጻሕ፡ ናብ ኣዳለውቲ መጽሒት ህዝባዊ ደሞክራሲ፡ ብሳሊሓ መሓመድ፡
- ዕዮ ገዛኡ ብግቡእ ዘይፍጽም፡ ሓባራዊ ዕማም ብኣድማዕነት ከሰላሰል ኣይክእልን፡ ብፍላሃ ስምረት፡

E-mail:- hidemocrasi@yahoo.com

ካልኦዊ ፍልልያት ካልኦዊ ቦታ ብምትሓዝ ኩሉ ዓቕሚታት ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ ብቐዳምነት ጸረ-ህግደፍ ይቕናዕ!

ሓደ ጸረ-ህዝቢ ምልካዊ ስርዓት ንምልዋጥ ዝቃለስ ውድብ ይኹን ሰልፊ፡ ወይ ልፍንታዊ/ ምሕዝታዊ ግንባር፡ ሓያል ወቓዒ ሓይሊ ኮይኑ፡ ብዓወት ክወጽእ እንተደኣ ኮይኑ፡ ሓያልን ስጡምን ውደባ ክህልዎ ኣለዎ። ውድባት ወይ ግንባራት ነቲ ኣሚናም ዝኣተዎ-ዎ ዕላማ ማእከል ጌሮም፡ ዓቕሚታቶም ብሓደ ኣረኣእያን ተግባርን ጠሚሮም፡ ብሓደ ኣንፈት ተመራሖም ብጽንዓትን ተወፋይነትን ክረባረቡ ይግባእ። ምክንያቱ ብሓባር ከምዚ እንተጌሮም ጥራሕኹም ኣብ እዋኑ ሸቶኣም ክወቕዑ ዝክእሉ። ኣባላት ናይ ሓደ ውድብ ይኹኑ ኣብ ክሊ ሓደ ናይ ሓባር ስራሕ

ዝተላፈኑ ሓይልታት ብዘይገድሱ፡ ብሓሳብ ይኹን ብተግባር፡ ተበታቲኖም ዝሰርሑ እንተደኣ ኮይኖም ግን፡ ብግዜ ኣንጻር እናተዳኸሙ ስለዝኸኙ፡ ኣድማዒ ስራሕ ክሰርሑ ኣይክእሉንዮም።

ብፍላይ ከኣ ኣብ ክሊ ሓደ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር፡ ዝዋስኡ ውድባት እንተኾይኖም፡ ኣብቲ ናይ ሓባር ዕማም ብመሰረት ዓቕሚታቶም፡ ዋዒ ተሳትፎኣም፡ ማዕረ ወይ ተመጣጠኒ ዘይምኻኑ ጥራሕ ዘይኮነሱ፡ ገለ ገለኣም ህላዌኣም ኣብቲ ግንባር፡ ዘድማዒ ወይ ስማዊ እንተደኣ ኮይኑ፡ ብቐጥታን ብተዘዋዋርን፡ ንምዕባለ ገታኢዮ ዝኸውን። ብኡ መጠን ሓድነቶም ዝላሕለሑን ዝደኸሙን ስለዝኸውን ህዝብን ሃገርን ማእከል ጌሮም ሓቢሮም ክሰርሑን ኣብቲ ዝድለ ዓወት ክበጽሑን ኣይክእሉን። እዚ ሓፊሻዊ መበገሲ ኣምርዚ፡ ኣብ ክሊ ናይ ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ፡ ዝተመሰረቱ ሰፋሕቲ ልፍንታዊ ሃገራዊ ግንባራት፡ ከም ተርእዮ ክረኣ ዝጸንሑን ላዊት-ውን ዘሎዮ። ከምኡ-ውን ዘለው-ዎ ጸገማት ፈቲሕካ ህይወት ዘረኡ ክቕጽል ንምግባር፡ ብዝተፈላለዩ ደረጃታትን መድረኽን ፈተነታት ክካየድ ጸኒሑዮ። ይኹን ደኣምበር፡ ብኣድማዒ መልክዑ ክሳብ ሕጂ መዕለቢ ዝረኸበ ኣይኮነን። ኣብ ቀጻሊ ስር ነቀል ብዝኾነ ኣገባብ መፍትሒ ክረክብ እንተዘይተኻኢሉ፡ እቲ ግንባራት ብቐዕ ኣመራርሓ ክረክብ ኣይክእልን። ስለዚ ከኣ፡ እዚ ተርእዮዚ ኣብቲ ብሓደ ዘይተጠርነፈ ዘሎ ሓይልታት መሊሱ ብኣሉታ እናንጸባረቐ እቲ ደሞክራሲያዊ ቃልሲ እናተሰናኸለ ህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን ተልእኾኡ ዝተዳኸመ ይኸውን።

እዚ ንውሽጣዊ ሓድነት ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ ኩሉ ግዜ ዝፈታተኖ ጸገማትዮ። መበገሲኡ ከኣ ደሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባ ዘይምጉልባት ወይ ልዕልና ዘይምሓዝዮ። ልዕልና ደሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባታት ኣብ ዘይተረጋገጹ፡ ትምክሕትን ጽባትን ኣረኣእያታት ዝወለዱ ማለት፡ ድሑር ወገናዊ፡ ኣውራጃውን ሃይማኖታውን መልክዕ ዘለዎ ምንቕስቓሳት ክቀላቐል ባህሪያዊዮ። ብኡ መጠን ግሉጽነት ጠፊኡ በካሊ ኣተሓሳስባታት፡ ታሕቲ ታሕቲ ምትእስሳራትን ምጭናዎትን ክገብር ሰፊሕ ዕድል ይርከብ። ክሳብ ነቲ መንእሰይ ወለዶ ብድሑር ስምዒታት ከም ዝጽሎ ጌርካ፡ መሳርሒ ናይ ጃንዳኻ ክትጥቀሙ ዝካየድ ፈተነታት ጸኒሑዮ። እዚ ሓደ ናይቲ ዘይደሞክራሲያዊ ኣካይዳ ዝወለደ ጸገም ህያው ምህላው መግለጺዮ። እዚ ድሑር ተግባራትዚ እናሳዕረር መጸኢ፡ ወግዓዊ መልክዕ ክሕዝውን ዝመጣጠር ዘሎ ምኻኑዮ።

ሱር ወይ ሕመረት ናይዚ ሽግርዚ፡ ኣብቲ ፖለቲካዊ ሓይልታት፡ ኣብቲ ብግንባራት ዝተጠርነፈ ይኹን ዘይተጠርነፈ ዝንጸባርቐ ኮይኑ፡ ማእከሉ ከምቲ ልዕል ኢሉ ዝተጠቐሰ ኮይኑ፡ ድሕረ ባይታኡ እንተወሓደ ኣብ ሽዱሽተ ነጥብታት ከፊልካ ምርኣይ ይከኣል።

ቀዳማይ ኣብ መስርሕ ብረታዊ ተጋድሎ ፈጢጡ ዝወጸ ህላው ሕብረ-ውድባዊ ክውንነት ክጸወር ዘይክእል፡ ካልኦዊ ፍልልያት ካልኦዊ ቦታ ከይሕዝን ናይ ምንጽጻግን ምውድዳርን ሜዳ ኤርትራ መን ብላዕለዎይነት ተቐጻጸረ፡ ቅንጻላታትን ኩናት ሕድሕድን ኣሉታዊ ኣሰራቱ ክሳብ ሕጂ ዘይተወገደ ምኻኑ ዘመልክትዮ።

ካልኣይ ነፍስ ወከፍ ውድብ ብውሽጣዊ ምክንያታቱ ብዝተፈላለዩ መልክዓቱ ዝግለጽ፡ ጸገማት ከጋጥሞ እንከሎ፡ ሽግራቱ ብውሽጣዊ ኩነታቱ ክፈትሖን ምስቲ ካልእ ሓቢሩ ክሰርሕን ክንዲ ዝጽዕር፡ ካብ ጸቢብ ሕሳባት

ዝብገስ፡ ኣብ ዘይተደላዩ ሓጎጽጎጽ /ረጽምታት/ ብምእታው፡ ኣብ ምጎጽጎግን ዘይሃንጹ ውድድራትን ይሸከል። በዚ እቲ ፍልልይ ካልኣዊ ቦታ ሒዙ፡ ትኸረቱ ኣብ ቀዳማይ ጸላኢ ክንዲ ዝኸውን ኣብ ነንሕድሕዱ ክተሃላለኹ፡ ነቲ ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ ከቢድ ዕንቅፋት ይፈጥረሉ።

ሳልሳይ ነፍስ ወከፍ ተላፋኒ ውድብ ብውሽጣዊ ምክንያታቱ እናተዳኸመ ኣብ ዝመጸሉ ህሞት፡ እዚ ድኻምዚ ኣብቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ኣንጸባራቕ፡ ነቲ ዝወሃቦ ዕማም ኣብ ምፍጻም ዝተዳኸመ ወይ ዝበኸረ ይኸውን።

ራብዓይ ሓደ ምሉእ ዓቕሚ ዝወነኑ ውድብ እንዳሃለውዎን ነቲ ናይ ሓባር ዕማም ከም ናቱ ዋኒን ወሲዶ ቀዳማይ ቦታ ሂቡ ኣብ ክንዲ ምስራሕ፡ ንውልቃውን ጉጅላውን ጸቢብ ውድባዊ ሕሳባት ቀዳምነት ብምሃብ፡ እቲ ልፍንታዊ /ምሕዝታዊ ግንባር/ ክዳኸም ናቱ ኣሉታዊ ተራ ይጸወት።

ሓምሻይ ኣብ ክሊቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ኣባሉ ናይ ዝኾነ ውድብ ብሰንኪ ዘጋጠሞ ውሽጣዊ ቅልውላዎትን ዘይውሁድ ህይወትን ምፍንጫል ክኸሰት እንከሎ፡ ነቲ ናይ ሓባር ግንባር ይኹን መላእ ደምበ ተቓውሞ ብኣሉታ ይጸልዎን የዳኸሞን።

ሻድሻይ ብመሰረቱ ኣብ ከምዚ ዝኣመሰሉ ስሙር ሃገራዊ ግንባራት ዝኣትው ውድባት፡ ብባህሪኦም ገለ ገለ ግዝያዊ ጸቢብ ረብሓታ ክረኽቡ ክብሉ ወይ ካብቲ ሓፋሽ ኣባሎምን ህዝብን ከይንጸሉ ኢሎም ዝኣትውም ምዃኖም፡ ኣብ ብዙሓት ተመክሮታት ዝተረጋገጹዮ። እዚ ከምዚ ዓይነት ናይ ምግልባጥ ፖለቲካዊ ተፈጥሮ ዘለዎም ሓይልታት፡ ካልኣት ካብዚ ግንባርዚ ወጻኢ ዝያዳ ከርብሑና ይኸእሉዮም ኢሎም ዝርኢዎም ምስ ዝህልው፡ ነቲ ግንባር ከም ግዝያዊ መጽንሒዮም ዝጥቀሙሉ። ብምሉእ ልቦም /ሕልናኦም/ ኣብኡ ኣትዮም ኣይሰርሑን። ኒዮው ነጀው እናማዕደው ኣብ ዘዘመቐ ስለዝዛው ክሳብ መወዳእታ ኣብቲ ግንባር ኣይጓዳዙን። ካብዚ ባህሪያዊ ትዕድልቲዚ ዝብገስ፡ ኣብ ዝተሰማምዕሉ መትከላት ጸኒዖም ኣይቃለሱን። ክሳብ ራሕሪሐሞ ናይ ምኻድ ጠባይት ስለዘርእዩ ኣብ ምድኻም ናይቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር፡ ናቶም ኣሉታዊ ተራ ይጸወቱ።

ካብዚ ካልኣዊ ጸገማትዚ ንምውጻእ ምበኣር፡ ልዕሊ ኩሉን ቅድሚ ኩሉን ደሞክራሲያዊ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢ ክገልብት ምግባርዮ። ብቐዳምነት ኣብ ውሽጣዊ ደሞክራሲያዊ ኣሰራርሓ ናይቲ ተላፋኒ ውድብ ልዑል ደሞክራሲያዊ ቃልሲ ምክያድ የድሊ። ውሽጣዊ ደሞክራሲያዊ ቃልሲ ክገልብት ምግባር፡ ንምዕባለ ናይቲ ውልቀ ውድብ ይኹን ሓባራዊ ልፍንታዊ ግንባር ወሳኒዮ። ካልኣይ ኣብ መንጎቶም ተላፊንቲ ሓይልታት ዝህሉ ዝምድናታት ጥዑይ ኮይኑ፡ ብሓባር ነቶም ዘጋጥሙ ዕንቅፋታት ይኹን ፍልልያት ንምፍታሕ ምትእምማን ንምዕባይ፡ ባህሊ ናይ ደሞክራሲያዊ ልዝብ ክገልብት ኩሉ ሸነኽ ጸዕርታት ክግበር ኣለዎ። ሳልሳይ ፍጹማዊ ምትሕንፋጻዊ ሓድነት ኣብ መንጎ ክልተ ውድባት ወይ ካብኡ ንላዕሊ ንምግባር እንክሕሰብ፡ ብቐዳምነት ሓድነት ናይ ኣተሓሳስባ ደኣምበር ኣካላዊ ከምዘይኮነ፡ ብሓጻሩ ሓድነት ናይ ኣረኣኢያን ተግባርን ውጽኢት ምዃኑ፡ ኣብ ጸብጻብ ኣእቲኻ፡ ሓድነት ናይ መትከልን ተግባርን ክኸውን በዚ መርሆዚ ዝተገዝእ ጉዕዞ ክዕወት ምጽዓት ኣገዳሲ ይኸውን። ካብዚ ወጻኢ ግዝያዊ ረብሓታት ክትረክብ ክትብል ብእምነት ዘይትራኹብ እንዳሃለካ፡ ብተብተብ ወይ ብግበር ግበር ክትተሓናፊጽ ምፍታን ሓደግኡ ውዲሉ ሓዲሩ እተን ግዝያዊ ረብሓታት ኣብዘይርከባሉ ወይ ዝጎድላሉ ምብትታን ዘይተርፍዮ ዝኸውን።

ስለዚ ዝኾነ ውድብ ኣብቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ይሃሉ ኣይሃሉ ብዘየገድሱ፡ ካብዚ ንምፍንጫላት ዝዕድም ዘይቅዱስ ምትሕንፋጽ ዝድሐነ ክኸውን ጸዕርታት ክገብር የድሊ። ልዕሊ ኩሉ ከኣ ሕቶ ሓድነትን ሕቶ ምርግጋጽ ፖለቲካዊ ደሞክራሲን ተነጻጸሎም ዘይረኣዩ ምዃኖም፡ ሓደ ብዘይ ህላወ እቲ ካልእ ትርጉም ዘይብሉ ምዃኑ ኣብ ግምት ምእታው ኣገዳሲዮ። ካብ ትምክሕትን ጽብትን ዝብገስ፡ ድሑር ወገናዊ ሃይማኖታውን ኣውራጃውን ምትእስሳራት ቀንዲ ዕንቅፋት ንደሞክራሲን ሓድነትን ምዃኑ ብምግንዛብ፡ ንምብላዩ ቀጸሊ ዘይሕለል ፖለቲካውን ደርባውን ቃልሲ ምክያድ ዘይሰገር ዕማም ክኸውን ይግባእ። ብፍላይ ኣብ ክለ ዝተሓተ ናይ ሓባር መደብ-ዕዮ ተጠርኒፎም ናይ ዝቃለሱ ሓይልታት፡ እዋናዊ ተባራዲ ሕቶ፡ ናይ ህዝብና ሕቶ ሰላምን ደሞክራሲን ምምላስ ስለዝኾነ፡ ዝኾነ ካልኣዊ ፍልልይ ኣብ ቅድሚቲ ሕቶዚ ምስ ዝድቀን ካልኣዊ ቦታ

ብምትሓዝ፡ ብቅዳምነት አንጻር ስርዓት ህግደፍ ከቅንዕ፡ ህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን ዕማም ቅዳምነት ክሰራዕን ምግባር የድሊ።

ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ ነዚ ህጽጽ ሃገራዊ ጸውዒትዚ፡ ከምቲ ላዕለዎት ሓለፍቲ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኣብ ውሽጢ ኮይኖም፡ ብድፍረት ነዚ ህጽጽ ሃገር ናይ ምድሓን ታሪኽ፡ ህይወቶም ንመስዋእቲ ኣዳልዮም ዘቅረብዎ ሓርበኛዊ ጸውዒት፡ ይጽንሓለይ ዘይበሃለሉ መድረኽ ምዃኑ ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ኩሉ ብሓባር ተኣሳሲሩ ንምዕዋቱ ክረባረብ ኣለዎ። ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ፡ ነዚ ተኣፋፊ ኩነታትዚ ዝጠልቦ ዘሎ ህዝቢ ናይ ምድሓን ሕቶ፡ ኩሉ ዓቕሚታቱ ጠርኒፉ፡ ብሓደ አንፊት ክምክት እንተዘይበቐዑ ግን፡ ሓደግኡ ህዝቢ ምብታንን ኤርትራ ፍሽልቲ ሃገር ናይ ምዃን ዕድል ከም ዝግቢ ክዝንጋዕ የብሉን።

ስትራተጂካዊ አገዳስነት ቅዋምን ሳዕባናት ብኩራቱ ኣብ ኤርትራን

ቀዳሞት ሰባት ኣብ ምምሕዳሮም ክንድዚ ዘሰክፍ፡ ዘዛርብ ክቢድ ጸገም ኣይነበሮምን። ንሳቶም ይሃድኑ ቆጽለ መጽሊ ይምእርሩ። ብሃደን ዝረኽቡዎ ስጋን ኣሕምትን ተመጊቦም ናብ በዓቶም ይምለሱ። ቆርብት እንስሳ ተጎዝዙዎም ከኣ ኣብ በዓቶም ይሓድሩ። ከምዚ ዝበለ ሕብረ-ተሰብ ብቅጽሩ ውሑድ፡ ብኣረኣኢያኡ ተኻፋሊ ምበር ዘይሰሱዕ፡ ሰላማዊ ምበር ዘይጎነጸዊ ክኸውን ኣይገርምን። ግን ኩሉ ግዜ፡ ንጽቡቕ ወይ ንሕማቕ፡ ንምዕባል ወይ ንዕንወት ለውጢ ኣሎ። ሕብረ-ተሰባት፡ ይዓብዩ፡ የስፋ-ሕፍሑ፡ ይመጣጠሩ፡ ዘይናቶም ይጥምቱ ይዕምጹ። ኣብ ናትካን ዘይናትካን ይብጸሕዎ፡ እቲ ጉዳይ ናብ ከከም ሓይልኻ ይሰጋገር። እቲ ዝሓየለ ነቲ ዝደኸመ ወይ ዝተሳዕረ ኣገልጋሊኡ ይገብሮ። ብኸምዚ ድማ ባርያን ጎይታን ዝበሃል መጺኡ። ኣብ መስርሕ ከኣ መንግስቲ ዝበሃል ተፈጠሩ። ምስ ምዕባሌታት ድማ መንግስቲ ዝተፈላለየ ፍልስፍናዊ ስም እናተጠመቐ መጺኡ- ዘውዳዊ ወይ ንጉሳዊ፣ ባይቶኣዊ፣ ፕረሲደንታዊ፣ ምልካዊ፣ ፋሽሽታዊ ...ወዘተ።

አድላይነት ሓደ ኣራሚ፡ ሰራዒ ረጃሒ፡ ሰባት ኣብ ቀቢላታት፡ እንዳታት፡ ዓሌታት ብሂር- ብሂረ-ሰባት ወዘተ ተፈላልዮም ነናቶም ሕርያ ምውሳይም ኣይተረፍን። ገለ መንግስታትውን ልክዕ ከምዞም ዝተጠቐሱ ኣካላት ነዚ ሕርያ ወሪሶም፡ ብኸሳራ ነባሪ ሰላም፡ ምዕባሌ፡ ምክብባር፡ ህውክት ኣብ ውሽጢ ሃገር፡ ህውክት ምስ ጎርባብትን ክኒውኡን ከሳውሩ ይረኣዩዮም። ስለዚ ክስርዑ፡ ክእረሙ ናይ ግድን ይኸውን። ኣውዳድባ ሰባት ግን፡ ብኸምዚ ኣብ ሳዕሊ ዝተጠቐሰ ጥራሕ ኣይፍለጥን። ካብቲ ዝተሓተ ብመልክዕ ዕቁብ ዝግበር ምትእስሳራት፡ ክሳብ ናይ ስፖርት ከለባትን ናይ ግብረ-ሰናይ ድዩ ናይ ብሕታዊ ረብሓ ኮርፖሬሽናት ብማሕበር ይቆሙዮም። እዚ ኣቶም ይዕባይ ይንኣሱ ተስሪዮምን ተኣሪሞምን ክጎዓዙ ስለዘለዎም፡ ካብ ከጋጥሙ ዝኸእሉ ጌጋታትን ሳዕቢናትን መታን ነጻ ክኾኑ፡ ሓደ ሰራዒ፡ ኣራሚ፡ ቀያዲ መሳርሒ ክህልዎም ከም ዝግባእ ብምግንዛብ፡ ኣብ ገሊኡ ብቃል ከም ሰብ ዕቁብ፡ ኣብ ገሊኡ ከኣ፡ ብጽሑፍ ከም ሰብ ኮርፖሬሽናት መርሓ ዝኾኖምን ዝሰርዖምን ናይ ሓባር ረጃሒ ንኸእሉ ተሰማሚዖም የጽድቑ። ብኸምዚ ከኣ፡ ብዘቆም ሕግን ዝመረጽዎም መራሕትን ክመሓደሩ ምስ ጀመሩ ግጭት ተኣልዩ ሰላም ይነግስ። ዕለታዊ ህይወት ወዲ-ሰብ ብግጭት ዝልለዩ። ኣብ እዋና ክኔው ዕቁባት፡ ኮርፖሬሽናት፡ ምትእኸኻብ እንዳታት፡ ቀቢላታት፡ ዝጥምት ሓደ ከም ህዝብን ሃገርን ከናብር ዝኸእል ሰራዒ፡ ኣራሚ፡ ቀያዲ ኣገባብ ተኣታትዩ ብተግባር ይሰርሕ ኣሎ። ንሱ ከኣ ቅዋም ይበሃል።

ሃገራዊ ቅዋም፡ ሃገራዊ ቅዋም ኣብታ ሃገር ናይ ዘለዎ ሕግታት፡ ፖሊሲታትን ስትራተጂታትን ላዕለዎይ ዝኣኡ ሕጊ ኮይኑ፡ ንዜጋታትን ህዝብታትን እታ ሃገር ብዘይ ኣፈላላይ ብማዕረ ዘተኣናግድ፡ ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላቶም ዝኸበር፡ ቁጠባዊ ረብሓታቶም ዘውሕስ፡ ብማዕረ ድማ ዝኸበርዎን ዝሕልውዎን ዳኛዮ። ሓደ ቅዋም፡ ብክኣላታት ሕጊ ዝረቅቅ ወይ ዝትለም ኮይኑ፡ ብነጻን ደሞክራሲያውን ተሳትፎ ናይ ኩሎም፡ ዜጋታትን ህዝብታትን ብክትዕ በሲሉን ሃብቲሙን ድማ ይጸድቅ። ምስ ጸደቐ ህዝባዊ ወይ ሃገራዊ ቅዋም ተባሂሉ ኣብ

ሰራሕ ይውዕል። ካብ ምልካዊ ስርዓት ተገላጊለን ብሕብረ-ሰልፋዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ኣብ ዝመሓደራ ሃገራት፡ ህዝባዊ ወይ ሃገራዊ ቅዋም፡ ንመንግስትን ተቃዋሚትን ብሓደ ዓይነት የገልግል። ብኡ መጠን ከኣ ንሳቶም፡ ብማዕረ የክብርዎን ይምእዘዘዎን። ዕላምኡ ናይ መላእ ህዝቢ ተሳታፍነት፡ ረብሐን ድሕነትን ብምዕራይ ኣገባብ ምርግጻዎ። ቅዋም ክንድኡ ሚዛን ኣብ ዘይወሃበሉ ዝነበረ ታሪኻዊ ህዋት፡ ህዝብታት እንታይ የጋጥሞም ከም ዝነበረ ብዙሕ ኣብነታት ንምጥቃስ ይከኣል። እዞን ሎሚ ሰላም ረኺብን፡ ብጎደና ምዕባለ ዝምርሻ ዘለዎ፡ ብሓፈሻዊ ኣጸዋውዓ ሃገራት ምዕራብ፡ ቅድሚ ስቅዋም ዝምርሖ መንግስታት ከቑማ ምብቃዕን ብዘካየዳኦ ወተሃደራዊ ጎነጽ፡ ብሚሊዮናት ዝቑጸሩ ዜጋታትን ንሞት ኣብ ልዕሊ ምፍራደን ንካልኣት ዓሰርተታት ሚሊዮናት ከኣ፡ ንድኻነትን ዓጸቦን ኣሳጢሖናኦምን። ግን ክነው ዘጋጠመን ሰብኣዊ፡ ማተርያላውን ናይ ግዜ ክሳራን፡ እንታይ ይሓይሽ ኢልካ ምምክርን ምምክኻርን ጽቡቕ ስለ ዝኾነ፡ እነሆ ዋለ ሎሚ ውሑዳት ዘይኮና ሃገራት ካብቲ ዝጸንሓኦ ብዝሓሸ ደረጃ ይጓዓዛ ኣለዎ።

ንኣብነት፡ ኣብ ኢጣልያ በኒቶ መሶሎኒ ዝበሃል ውልቀ ሰብ ናይ ብሕቲ ሰራዊት ኣኸቲቱ፡ ነቲ ኣብ ሮማ ዝነበረ ቅዋማዊ ባይቶ ኣፍሪሱ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኢጣልያ ፋሽሽታዊ ምልኪ ምስ ኣወጀ፡ ን20 ዓመታት ምልኢቲ ሃገር ኣብ ኩናትን ጥፍኣትን ከም እትርግረግ ጌይርዎ። ኣብ 1945 ዓ.ም ግን፡ ህዝቢ ኢጣልያ ብምልኡ፡ ዝተሳተፎ ቅዋም ረቑቑ፡ ሓደ ተሓታቲ ባይቶኣዊ መንግስቲ ብምቕም፡ ንኹሉ'ቲ ፋሽሽታዊ ስርዓት ዘውረሶ ብዙሕ ጸገማት ሰጊሩ፡ ሃገሩ ሎሚ ብደረጃ ፍርያት እንዳስትራ፡ ኣብ ዓለም ኣብተን ቀዳሞት ተርታ ከም እትስራዕ ጌሩ። ጀርመንውን ከምኡ። ሓደ ደሞክራሲያዊ ቅዋም ናይ ብሓቂ ህዝባዊ ተባሂሉ ናይ ህዝቢ እምነት ክረክብ፡ ሰለስተ ዘይተኻኻእ ሰልጣን ዘለዎም ግን ከኣ ተደጋገፍቲ፡ ሓጋጊ፣ ፈጻሚ፣ ፈራዲ ኣካላት ክሓቑፍ ኣለዎ። ካብ ሰለስቲኦም ሓጋጊ ኣካል ዝለዓለ ወካሊ ህዝቢ'ዩ። ፈጻሚ ኣካልን ፈራዲ ኣካልን ንሓጋጊ ኣካል ተማእዚዞም ክኸዱ ቅዋም ይእዘዙ። ኣብ ዓለምና ቅዋም ቀሪጸን ክመሕደራ ካብ ዝጀመራ ቀዳሞት ሃገራት ሓንቲ ኣመሪካ'ያ።

ኣብ 1910 ረገገብለክ ደቡብ ኣፍሪቃ ኣብ ዝተመሰረተትሉ ንኣብነት፡ ጸዓዱ ሰፋሮ 87% መሬት ናይታ ሃገር ክግብቱ ክኢሎም ኔሮም። ኣብ 1948 እቲ ብ “ኢፓርታይድ” ዝፍለጥ ናይ ኣድልዎ መንግስቲ ብወግዒ ምስ ቆመ ከኣ፡ ክሳብ 1994 እቲ ጸገም መሊሱ ከም ዝበእስ ኮይኑ። ኣብ 1994 ግን ሰፊሕ ተሳታፍነት ህዝብን ናይ ፖለቲካ ሰልፍታትን ዝነበሮ ደሞክራሲያዊ ቅዋም ምስተሓንጸጸን ተጸኒዑ ምስ ጸደቑን፡ ብመሰረት ቅዋም ዘፍቅዶ ኩሎም እቶም መሬት ተሓሪፎም ዝነበሩ ጸለምቲ መሬት ክረኽቡ፡ ኣብያተ ትምህርትን ሕክምናን ከሰፋሕፍሑ፡ ኮሌጃት ንጸላምትን ሓናፍጽ ህንዳውያንን ዜጋታት ደቡብ ኣፍሪቃን ክፋታት ክኾና፡ እቶም ብሰንኪ ናይ ኣድልዎ ፖሊሲ ስልጣን ተነፊግዎም ዝነበሩ፡ ሰራሕተኛታት ከኣ፡ ኣብ ትካላት ስልጠና ኣትዮም ዓቕሞም ከም ዘመሓይሹ ዕድላት ረኺቦም። ንመሬት ዝምልከት ንኣብነት ኣብዚ እዋን ኣስታት 15 ሚሊዮን ሄክታር ናብ ድኻታት ክሰጋገር ከም ዝኸኣለ ስታቲስቲካዊ ሓበሬታ እታ ሃገር የብርህ።

ወጽዓታት ህዝቢ ኤርትራ፡- ኣብ ኤርትራ ዘሎ ህልዊ ኣገዛዝኣ ብፖለቲካዊ ይኹን ብሕጋዊ መዳያቱ ዘቅቡልን ስጊንጢርንዮ። ኣብዛ ሃገር ዘሎ ፖለቲካውን ሕጋውን ሰልጣን ኣብ ኢድ ሓደ ውልቀ-ሰብን ጃንዳኡን ዝኣተወዮ። ማእከል ናይቲ ጸገም ከኣ፡ ንሱን ውሑዳት ተረባሕቲ ገዛእቲ ደርብታትንዮም። ጉዳይ ህዝብን ሃገርን ኣብ ምሉእ ምሕረት ሓደ ውልቀ-ሰብ ክኣቱ ከኣ፡ ውጽኢቱ እዚ ንነብረሉ ዘለና ሕሰምዮ። ንኤርትራ ከም ሓደ ሰፊሕ ኣሬና ወይ ሜዳ ንውሰዳ። እዚ ሰፊሕ ኣሬና ወይ ሜዳ ኩርኳሕዮ። ግን ከኣ ዜጋታት ይድለይዎ ኣይድለይዎ ኣብዚ ኩርኳሕ ኮፍ ክብሉ ይግደዱ። እዚ ኣሬና ወይ ሜዳ መድረኽ ከኣ ኣለዎ። ኣብዚ መድረኽ ተዋሳኢቲ፡ ኣዘናጋዕቲ፡ ክትርኢ ኢኻ እትጽብ። ግን ከምኡ ኣይኮነን። እቲ ተዋሰኦ ካብ መጀምርያኡ ክሳብ መወዳእታኡ ኣሰልገዎ ዘይመሃሪ ኣብ ልዕሊ ምኻኑ፡ እቲ ዝዋሳእ ሓደ ሰብ ንበይኑዮ። ስለዚ'ዩ ከኣ ዕለታዊ ማሕበራዊ ፖለቲካዊ ህይወት ህዝብታት ኤርትራ ብሓደ ውልቀ-ሰብ ዝዘወር ፍጹም መላኺ ኮይኑ ዘሎ።

እንተደኣ ኣብረርቲ ነፋሪት ሰማይ ጥሒሶም፡ መርከበኛታት ከኣ ባሕርን ውቅያኖስን ሰንጢቕም፡ ብሰላም ነናብ መዕረፊኦም ክበጽሑ ኮይኖም፡ ኮምፓስ ዝበሃል ዘመናዊ መሳርሒ የድሊዮም። ብዘይክኡ ናይ ጉዕዞ ኣንፈት

ይሰሩት ማለትዎ። ሓደ ህዝቢ ብሳይና ሰላም ደሞክራሲን ልምዳትን ክምርሽ እንተደኣ ኮይኑ ከኣ፡ ዝምረሓሉ፡ ዝመሓደረሉ፡ ዝናበረሉን ዝዳነየሉን ቅዋም የድልዮ። እዚ ዛጊት ንህዝቢ ኤርትራ ዝተነፍገዩ። እዚ ህዝቢ ዝመሓደረሉ ቅዋም ተሓሪምዎ፡ ኣብ ትሕቲ ሓደ ወልቀ-ሰብን ጨካን ምሕደርኡን ተቐሪኑ ይርከብ።

እዛ ዓዲ ሚሊዮናት ኤርትራ፡ ሓደ ዓይነት ደርፊ፡ ሓደ ኣባ ንይላ፡ ሓደ መድረኽን ተዋስኦን ሓደ ዳኛን ተጸዋትን ሓዛ ተሪፋ። ቅዋም ከምቲ ልዕል ክብል ዝተገልጸ፡ ብዛዕባ ህዝባዊ ምርጫታት፣ ብዛዕባ ምምቕራሕ ሃብትን ስልጣንን፣ ብዛዕባ ሰፊሕ ተሳታፍነት ዜጋታትን ህዝብታትን፣ ተሓታትነት፣ ግሉጽነት፣ ኣኽብሮ ንሰብኣውን ደሞክራሲያዊ መሰላት፡ ዘውሕሰዮ። እዚ ስለዝኾነ ድማ፡ ካብ ዕውት መስርሕ ሪፈረንደም ጀሚሩ፡ ሰፊሕ፡ ነጻን ደሞክራሲያውን ተሳትፎ ሓፋሽ ብዘረጋገጽ ኣገባብ ቅዋም ተነዲፉ ክጸድቅ፡ ብኡ መጠን ሰረተ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ተነጻፋ፡ ዜጋታት ብዘይ ሸለብ ገለብ ኣብ ዳግመ-ህንጻ ሃገርም ኣእጃሞም ዘበርክትሉ ጥጡሕ ፖለቲካዊ ባይታ ክፍጠር፡ ፖለቲካዊ ውድባት ብወግዓዊ መግለጺታቶም፡ ህዝቢ ድማ ኣብ ወጻኢ በኣጋጣሚ ብዝረኸቦ መድረኻት ተጠቐሙ፡ ሃናጺ ርእይቶኡ የፍሰስ ኔሩ። እንተኾነ በሓቲ መሪሕነት ህዝባዊ ግንባር/ህግደፍ ብስሰዓ ስልጣን ዓዊሩ፡ ንህላወ ተቃዋምቲ ውድባት ክሓዱ፡ ዝተፈልየ ፖለቲካዊ ርእይቶ ምሓዝ፡ ገበን ምኻኑ ብወግዒ ኣውጁ። ብናቱ ሕርያ በይናዊ ኮሚሽን ቅዋም ኣቐሙ። ውሑስ ደሞክራሲያዊ ባይታ ኣብ ዘይተረጋገጸሉ፡ ነጻን ሰፊሕ ተሳትፎ ሓፋሽን ኣብዘይነበረሉ፡ ቅዋም ነዲፊን ኣጽዲቕን ኢሉ ክገልጽ ተሰሚዑ። ነዚ ብትምክሕቲ ዝተባዕጠ ፍጹም ኣግላሊ ኣካይዳዚ፡ ዝበዝሑ ተቃዋምቲ ውድባት ኤርትራን ገለ ምሁራንን በይናዊ ህግደፋዊ ጸረ-ህዝቢ ቅዋም ብምባል ሽዑ ንሽዑ ኮኒነሞን ነጸገሞን።

ብዙሕ ህዝቢ ብግርህነት፡ ውሑዳት ናብዚ ብሓቲ መንግስታዊ ጉጅለ ቅርብት ዝነበርም ወገናት ብእምነት፡ ህዝባዊ ቅዋም ጸዲቑዮ ኣብ ባይታ ወሪዱ ክሰርሓሉ ኣለዎ እንዳበሉ ክምሕጸኑ ጸኒሑም። ጠንቂ ህልዊ ፖለቲካዊ ጸገም ኤርትራ፡ ኢሳያስ ኣፈ-ወርቂ ኣብ ከብሒ ኣቐሚጥዎ ዘሎ ሃገራዊ ቅዋም ስለዘይሰርሐዮ። ጸገምና ክፍታሕ ቅዋም ብዘይ ውዓል ሕደር ይተግበር ዝብል፡ ከም ሓደ ፖለቲካዊ መርገጽ ሓዞም ዝቃወሙ ብሓደ ወገን፡ ኣይፋል እዚ ቅዋምዚ፡ ህዝብታት ኤርትራ ነጻ ኮይናም ዘይተዛተይሉ፡ ብዓቕን ድሌትን መሪሕነት ህግደፍ ዝተሰነዐ ጸረ-ህዝቢ ቅዋምዮ። ስርዓት ህግደፍ ከም ስርዓት ተወጊዱ፡ ኣብ መቐብሩ ነጻን ደሞክራሲያውን ፖለቲካዊ ሃዋህወ ተፈጠሩ፡ ተሳታፍነት ኩሎም ዜጋታት፡ ፖለቲካዊ ውድባትን ካልኣት ክፍልታት ሕብረ-ሰብን ብዘረጋገጽ ኣገባብ ክጸድቕ ኣለዎ፡ ዝብል መሰረታዊ ናይ ኣረኣጺያ ፍልልይ ሓዙ ክኸይድ ጸኒሑ። ዛጊትውን ይቕጽል ኣሎ።

ወሳኒ ውልቀ-መላሽ ባእታ ኢሳያስ ኣፈ-ወርቂ ኣብ መበል 23 ጽንብል ሃገራዊ ነጻነት ኤርትራ ተረኺቡ ኣብ ዘቕረቦ መግለጺ ግን፡ ቅዋም 1997 ክትግበርዮ ዘይኮነ፡ “ሓድሽ ቅዋም ምንዳፍ ክጅመር ምኻኑ በዚ ኣጋጣሚዚ ክሕብር እፈቱ” ክብል ንጸረ-ህዝቢ በሓቲ ባህሪኡ ብልክዕ ኣንጸባሪቐ። ንትጽቢት ሕልመኛታት ብወግዕን ብዘየዳግምን ሃሪሙ። ንሓቕነት ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ኣግሂዱን ብተዘዋዋሪ ደገፉን። እቶም ነዚ ፍጹም መላሽ መንግስታዊ ጉጅለ ብደረባዊ ባህሪኡ ዘይመዝኑ፡ ብታሪካዊ ውድባዊ ድሕረ ባይታኣም ዝያዳ ዝግደሱ፡ ንመሰረታዊ መንግስታዊ ለውጢ ብሰንጠቕ ዝጸረሩ፡ ቅዋም 1997 ብምትግባርን እሱራት ብምፍታሕን ተጸጊኑ ክቕጽል ኣብ ትጽቢት ዝነበሩን ወገናት፡ ካብዚ እንታይ ይመሃሩን ርእይቶኣም ከመይ የስተኻኽሉን ንቕድሚት ዝረከ ኮይኑ፡ ኣብ ህላወ ህግደፍ፡ ብህግደፍ ተነዲፉ ዝጸድቕ ቅዋም ሕጂውን ንመላእ ህዝብታት ኤርትራ ዘይውክል፡ ኣግላልን ጸረ-ህዝብን ምኻኑ ምግንዛብ ኣገዳሲዮ። ኢሳያስ ሓድሽ ቅዋም ክንደፍዮ ኢሉ ምእዋጁ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ዘለዎ ኣጉል ንዕቀት ዘይነፈሰ ምኻኑ ዝሕብርዮ። ስለዚ ኣብ ኤርትራ ህዝባዊ ሰላም፣ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ምሕደራ፣ ቀጻልነት ዘለዎ ህዝባዊ ቁጠባዊ ምዕባል፣ ህዝባዊ ቅዋም፡ ማሕበራዊ ፍትሒ ክነገስ፡ ካብ ሓደጋ ምብትታን ድሒና ከም ህዝብን ሃገርን ህልውናና ኣውሒስና ክንቕጽል፡ ካብ ዝሓለፈ ተማሂርና፡ ዘይመሰረታዊ ፍልልያት ወጊድና፡ ንመሰረታዊ ፍልልያት ብግቡእ ኣመሓዲርና፡ ቀለጽምና ጠሚርና ንመሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ፡ ብንቕሓትን ብሓላፍነታዊ ስምዒትን ክንቃለስ ንበገስ።

አብ ፈታኒ እዋን ዝወጸ ታሪኻዊ መግለጺ

ዘይትፍሓውን ዘይደሞክራሲያውን ፖለቲካዊ ባህሪ ህዝባዊ ግንባር/ህግደፍ ካብ ብገሓቱ ዘቕሰን ኣይነበረን። ኣርሒቕም ዝጥምቱ ለባማት እዚ ምንቅስቃስዚ ከይጎበዘ እንተዘይተገራሐ፡ ክፈጥሮ ዝኸኸል ሓደጋ ከቢድ ምዃን፡ ስኽፍታኦም ይገልጹ ኔሮምዮም። እንተኾነ መድረኻት ቃልሲ ነናይ ባዕሎም ገዛኢ ዝኾነ ተጽዕኖ ስለዘለዎም፡ እቲ ዝቐረበ ሓሳብ መድረኽ ስለዘይሓገዞ፡ ገራሒ ወይ ቀላሲ ተራ ክጻወት ዕድል ኣይረኸበን። እቲ ብኣጋ ፖለቲካዊ ኣንፈቱ ናብይ ከምዘብል፡ ደርባዊ ወገናውንቱ ንመን ምዃን፡ ዘኖማትእ ምልክታት ዝነበሮ ተራ ሃገራዊ ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፡ ናይ ሎሚ ጸረ-ህዝቢ መንግስቲ ህግደፍ፡ ኣብ እዋኑ ዝነበረ ቀዳምነት ንቐዳማይ ጸላኢ ዝብል ገዛኢ ኣተሓሳስባ ተበሊጹ፡ ጉጅላዊ ፖለቲካዊ ሕልሙ ኣብ ምድልዳል ተጠቐምሉ። በብእዋኑ ንዝቀላቐፈ ዝነበረ ደሞክራሲያዊ ኣረኣጺያታት ብቕንጻላ ብምጽራይ፡ መሕብኢ ዝኾኖ በዓቲ ምልኪ ክሰርሕ ክኢሉዮ።

እዚ ከፋፊልካ ግዛእ፡ ጭውያ፣ ቅንጻላ፣ ህዝቢ ምርጻድ፣ ምድንጋር .. ከም ሓደ ርእሱ ዝኸለ ፖለቲካዊ ፍልስፍና ወኒኑ ዝመጸ ወሳኒ መሪሕነታዊ ኣካል፡ ህዝቢ ብምድካይን ብምንብርካክን ስልጣኑ ንምድልዳል፡ ኩሉ ዝኸኸሎ እንዳገበረ መጺኡ። ኣቐዳሞም ንሃገራዊ ነጻነት ክጋደሉ ዝጸንሑ ፖለቲካዊ ውድባት፡ ደሞክራሲያዊ መሰላት ህዝቢ ንምምላስ ብዝጸንሑም ቃልሶም ቀጸሎም። ብሄራዊ ኣድልዎን ሃይማኖታዊ ወጽዓን ዝመንቀለኦም፡ ደሞክራሲያውን ሰብኣዊ መሰላትን ዝጠልቡ ውድባት ተፈጠሮምን ተጠናኺሮምን። ኣካይዳ መንግስቲ ባህ ዘይበሎም ለባማት፡ መንግስቲ ኣካይዳኡ ከመሓይሽ ክመኽሩ ፈቲኖም። ሰማዒ እዝኒ ግን ኣይረኸብሉን። ብኣንጻሩ ከም ጸላኤቲ ተቐጺሮም ከቢድ ዋጋ ዝኸፈሉ ውሑዳት ኣይኮነን። ሓንቲ ካብኣቶም ድማ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኤርትራያ። ግጉይ ምሕደራ ህግደፍ ናብይ ከምርሕ ከምዝኸኸል ሻቕሎት ዝሓደራ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኤርትራ፡ ብወግዓውያን ልሳናታ “መጽሔት ብርሃንን “ጋዜጣ ሓቅን ህይወትን” ኣብ እዋኑ ግንብ ኢላያ። ወርሓዊት መጽሔት ብርሃን ንኣብነት ኣብ ለካቲት 1995 “እዋ ሓቂዶ ክንዛረብ” ኣብ ትሕቲ ዝብል ዓቢ እርእስቲ፡ “ኣይካብ ትካላትናን ካብ ሕልናና” ብዝብል ሰፊሩ ዝርከብ ጽሑፍ ከምዚ ይብል፡- መሰረት ደሞክራሲ ዝነበረ ነፍስ ወከፍ ወዲ-ሃገር ግቡኡ ከቲቱ፡ መሰሉ ሓቲቱ ዝረኸበሉ ጥጡሕ ባይታ ምስ ዝፍጠርዮ። ንረብሓ ኩሉ ሰብ ዝጥምት፡ ንሕገ ኣምላኽን ንሕገ ሰብን ኣብ ግምት ዘእቱ ቅንዕ ኣረኣጺያን ምስ ዝህሉዮ። ብርሃን ኣብ 1997 ድማ ከምዚ ዝብል ጥቕሲ ኣሰፊራ ትርከብ፡ “ንሓደ ህዝቢ ብቐሊሉ ከም ዝምራሕ ግን ከኣ ብዋሃ ከም ዘይኩብኩብ፡ ብቐሊሉ ከም ዝመሓደር ግን ከኣ ብዋሃ ከም ዘይምለኽ ዝገብር ትምህርቲዮ” (ባርን ሂንሪ ብሩሃም) እዚ ነቲ “ንሕና ተጋዲልና ከምጸእናያ ሃገር ንሕና ነመሓድራ” ብዝብል ኣንጻላዊ ዝነበረ ዛገታውን ብተግባር ዝሰርሕ ዘሎ ሓደገኛ ኣንፈት ብልክዕ ዝገልጽዮ።

ጋዜጣ ሓቅን ህይወትን ኣብ 1995 ቁጽሪ 7 ሕታማ፡ ንዘይሕጋዊ ምብራር ሰራሕተኛታት ብምቅዋም፡ ኣመልኪታ ከምዚ ዝሰብ ኣሰፊራ ትርከብ። እዞም ሰባት ካብ ንቡር ሰራሕም ይወጹ ኣለው፡ ገለኣም ናይ ስድራ ቤት ሓላፍነት ዝተሰከሙዮም። ስሕት ኢልካውን ሰብኣይን ሰበይትን ዝወጹ ኣለው። ገጠር ከይደም ከይሰርሑ ንገዛእ ርእሱ እቲ ሓረስታይናውን ቀለብ ርብዒ ዓመት ዘእቱ ኣይኮነን። ብዘይ መሃያ ኣብ ከተማ ክነብሩውን ገሃንምዮ። ረዲኦት ከይረክብ ሃገር ካብ ረዲኦት ክትላቐቐ ኣለዋ ተባሂሉ እዋ እንታይ ይሓሸ? እቲ ጽሑፍ እቲ ዝርዝር ነዊሕዮ። ሓቀፍዎ ዘሎ መልእኽቲ ድማ ረዚንን ሃናጽንዮ።

ብ16 ሰኔ 2011 ኣብ ሰሜን ኣመሪካን ኤውሮጳን ዝርከቡ ምእመናን ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን፡ መራሕቲ ሃይማኖት ወተሃደራዊ ታዕሊም ወሲዶም ብረት ክሕዙ ብመንግስቲ ህግደፍ ንዝወረደ ትእዛዝ ብምቅዋም፡ ብቕሉዕ ናብ ህዝቢ ዝዘርግሑም መግለጺውን ካልእ ኣብነትዮ። ኣብቲ መገለጺ፡ ምስዚ ጉዳይ ተኣሳሲሩ ንሰራዊት ህግደፍ ከምዚ ዝብል መልእኽቲ ኣሕለፎም ኔሮም። “ሰራዊት ኤርትራ ብዕድሜኦም ንወለድኹም ዝወለዱ ዳርጋ ዓይነ ሰውራን ዝኾኑ፡ ኣዳፊኩም፡ ተጻራፍኩም፡ ኣሰርኩም። ኣብ ቅድሚ ሕልናኹምን ኣብ ቅድሚ ኣምላኽን ኣብ ቅድሚ ታሪኽን ክትውቀሱ ምዃንኩም ክትፈልጡ ይግባእ። ንድኹማት ምብዳን

ንግባይቲ ምውራድን ንታቦት ምድፋርን ጽያፍ ነገርዮ።” ሓደ ካብ ፍሉጣት መራሕቲ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኤርትራ ዝኾኑ ኣባ ተወልደ-ብርሃን ጸጋይ፡ ካብ መጀመርያ 90ታት ኣትሒዞም ኣንፈተ ምሕደራን ተግባርን ናይዚ ብነጻነት ኣቢሉ ዝመጸ መንግስቲ ብግቡእ ዘንበቡን ብወግዒ ግንብ ዝበሉን ምዃናም፡ ምዝካርን ድሕሪት ተመሊስኻ ሰነዳቶም ሃስሶ ምባልን መጽሓፎም ረኺብኻ ምግንጻል ሓጋዚዮ።

እነሆ ድማ መቐጻልታን መግለጽን ህዝባዊ ሓልዮት፡ ትብዓትን ተወፋይነትን ዝኾኑ፡ ንህልዊ ፖለቲካዊ ኤርትራ ኮለል ኣቢሉ ዘርኢ፡ መፍትሒ ዝሕበር ብኣርባዕተ ኣቡናት ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኤርትራ፡ ማለት፡ 1. ኣቡነ መንግስታኣብ ተስፋ-ማርያም ቆሞስ ዘኣስመራ፣ 2. ኣቡነ ቶማስ ዕሱማን ቆሞስ ዘባረንቱ፣ 3. ኣቡነ ኪዳነ የዕብዮ ቆሞስ ዘከረን፣ 4. ኣቡነ ፍቅራ-ማርያም ሓገስ ቆሞስ ዘሰገንይቲ ብ25 ግንቦት 2014 ሓውኻ ኣበይ ኣሎ ብዝብል ኣርእስቲ ተጻሒፉ ተዘርጊሑ። መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ ድማ ኣገዳስነት ናይቲ መግለጽን ዘለዎ ጽቡት ቦታን ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ጽማቕ ናይዚ ረዚን መልእኽቲ ዝሓቕፈጽሑፍ ብኸም ዝስዕብ ኣዋዲዳ ተቕርቦ ኣላ። ሰናይ ንባብ!

ሓውኻ ኣበይ ኣሎ?

ሰላምታ፡- ፍቕራት ብክርስቶስ፡ ኣሕዋትን ኣሓትን እምነት ነቲ ብተስፋ እንጽብዮ ነገር ከም እንረኽቦ ዘረጋግጽ፡ ነቲ ዘይረኣ ነገር ከም ዘሎ ዘረድእ፡ ኩሉ ዓለማት ብቃል ኣምላኽ ከም ዝተፈጥረ ዝገልጽ፡ ነቲ ኩሉ ኣብዚ ዓለምዚ ዝፍጸምን ዝኸውን ዘበለ ከኣ፡ ሓቀኛ ትርጉሙ ብብርሃነ እምነት ስለእነስተውዕሎ ካብዛ እምነት እዚኣ ተበጊስናን ብኣኣ ተንቀሳቂስናን ሃወርያዊ መልእኽትና ነቕርበልኩም።

በረኽት ኣምላኽ፡- ሃገርና ብዓሌት ወገን ሃይማኖት ከይተጠማመተ ዝነባበር፡ ነቲ ብዝሕን ዓይነትን ከም በረኽት ጠሚቱ ዝከባበር፡ ኣብ ሰላም ዝኣምን ህዝቢ ስለ ዝገበረና ንኣምላኽና ከነ-መስግኖ ይግባእ። ምንጪ ናይዚ እምነትዮ። ህዝብና፡ ካብ ጥንቲ ኣትሒዞ፡ ኣብ ናይ ሓውን ብጻዩን ሓጎስን ሓዘንን ብምስታፍ ክደጋገፍ ስሩት ባህሎዮ። ኣነዶ ሓላው ሓወይዮ ኢሉ ክሰገር ባህልና ኣይፈቅድን። ህይወት ወትሩ ንቅድሚት ክትሰጉም ክትመጣጠር ባህሪያዊዮ። ነቲ ዘይበጸሕናዮ ከነማዕዱ እከለና ግን፡ ዘይሓወየ ቁስሊ ከም ዘለና ክሕበኣና ኣይግባእን። በቲ ኣወንታዊ ጥራሕ ተቐሺሽና ነቲ ኣሉታዊ ሸለል ክንብሎ ኣይንኸእልን። እዚ ንኹሉ መዳያዊ ህይወትና ዝትንክፍ ንግዙፍ መነባበርና ዝሓቁፍዮ። “ምእመናን ማሕበር ክርስትናኦም ንትርከበሉ ሃለዋትን ናይ ሃገርም ኩነታትን ብቕንዕና ምትንታንን ምፍታሽን ግቡኣምዮ” ብምባል፡ ትማሊ ዝነበረ ጽኑዕ እምነት፡ ሎሚ ብነገራዊ ጠቕምታት ሓደጋ የንጸላልም ከምዘሎ፡ ዘይምእማን ናበይ ክወስደና ከምዝኸእል፡ ምእማን ከኣ ከመይ ከድሕነና ከም ዝኸእል ብዝርዝር ኣስፊሩ ይርከብ።

ህልቂት ባሕሪ፡- ኣብ ዝሓለፈ ወርሒ ጥቅምቲ 2013 ኣብ ባሕሪ ሜዲትራኒያን ኣብ ልዕሊ መንእሰያትና ዘጋጠመ ህልቂት ንህዝብና ኣብ ራዕዲ ዘጥሓሎዮ። እዚ ፍጻሜዚ፡ ናይቲ ብኢድ ገፋዕትን ጨወይትን ክፍጸም ዝጸንሐ መቐጻልታዮ። እቲ ጽሑፍ ቀጺሉ ከምዚ ይብል፡- ንኣኣቶም ብጽንዒ ኣምላኽ ከነዕቁብም እንከለና፡ ኣምላኽ ከኣ ናባና ምልስ ኢሉ “ሓውኻ ኣበይ ኣሎ? ሓውትኻ ኣበይ ኣላ? ውላድካ ውላድኩም ኣበይ ኣለው? ኣብ ከመይ ዝበለ ኩነታት ይርከቡ ኣለው?...” እናበለ ካብ ነዊሕ ዓመታት ጀሚሩ ንዝረኣ ዘሎ ህልቂት ደቅና፡ ነገር ዕላልን ወረን ጥራሕ ንዝገብርናዮ ንኣና፡ ዘዩደቅስ ሕቶ ይሓተናሎ። መንዩ ዝሕተተሉ? ሓቂ ክትዛረብ ምስ ጀመርካ፡ ኣብ ጭብጢ ምስ በጸሕኻ ኣብ ዝተፈላለየ ደረጃታት ዝበሃል ኣይሰኣንን ይኸውን። እዚ ሕቶዚ ተመጢጡ ሃገርና ”ኸ ብዓባያ ኣበይ ኣላ? ኣብ ከመይ ዝበለ ሃለዋት ትርከብ ናብ ዝብል ክበጽሕ ግድንዮ። “ሓላው ሓወይ ድዩ? ብምባል ከነምልጠሉ ዘይከኣል ሕቶዮ። ብፍላይ ንኸነታት መንእሰያት ክንጥምት እንከለና፡ መጻኢኡ ዘዩማዕድወሉ፡ ካብዚ ተበጊሶ ኣብቲ ክበጽሕዮ ዝብል ሃንቀውታ ዘይረኣየሉ ብምዃን ዓቢ ጸገም ፈጠሩ ኣሎ። ነዚ ኩነት ንምልዋጥ ከ ድሌት ወይ ዓቕሚ የልቦን ማለት ድዩ? ሕብረ-ተሰብ ዓለምኳ ግቡኡ እንተዘይፈጸመ፡ እቲ ግዳይ ዝኾነ ወገን ተበላሒቱ ግድሉ ክፈትሕ ይግባእ።

አብ ጸምጸም በረኻ አራዊት ንሱብ ክጸባእስ ንቡርዮ። እቲ ኣዝዩ ዘስካሕክሕ ግን፡ ሰብ ጨዊኻ ብዘይተኣደነ ገንዘብ እትህብትመሉ፡ ነቲ ብኣምሳል ኣምላኽ ዝተፍጥረ ሰብ፡ ጠቢሕካ ጎዛዚኻ ከናቲፍካ “ናብ ዕዳጋ ሓራዥ” ምውራድ ይፍጸም ኣሎ። ኣብ ታሪኽ ተሰሚዑ ኣይፈልጥን። ዘመነ-ባርነትን ሕጊ ኣራዊትን ኣብዚ ስልጡን ዓለም ተመሊሱ ክትርኢ እንክለኻ፡ ናይቶም ፈጸምቱ ሕልናኻ እንተደንዘዘ፡ ናይቶም ኣብ ልዕሊኦም ዝፍጸም ግዳያት መንግስትን መራሕትን ምድሪ ዘቢጠም ንምውጋዱ ገለ ዘይገብሩ? እዚ ዘስካሕክሕ ተግባርዚ ዘይተግግተስ ድሌት ድዩ ማህሚኑ” ወይ ዓቕሚኦ ደኽሙ? ወይስ መንዮ ረቢሕሉ? እንታይ ኢና ክንብል? ነዚ ከምዚ ዝበለ ሃለባት ንምቕያር፡ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጥን ግብራዊ መሰረታዊ ተሃድሶ ከም ዘድሊ መጠንቀቕታ ካብ ዝህብ ኣይወሓደን።

ግዙፍ መዳይ ህይወትና፡- ህዝብና ብዙሕ ቁስልታት ጸይሩ ይኸይድ ከምዘሎ ብቐሊሉ ንዕዘቦ ዘለናዮ። መሬትና ናብ ምድረ-በዳነት እናተለወጠ፡ ፍርያምነቱ እናተባሕጎ ንነበርቱ ዘየዐንግል ይኸውን ኣሎ። ኣምላኽ “ሓለውቲ ሓውናን ሓለውቲ ተፈጥሮን ክንከውንዮ ጸዊዑና። (ኣቡነ ፍራንቸስኮስ) ዝሓለናዮ ሓውናን ተፈጥሮን ተመሊሱ ክሕልወናዮ። ብበርቂ ንዝዋተ ብሓዊ ደብሶ ከም ዝበሃል፡ ምሁር ንኡስ ወለዶ ሃገርና፡ ናብ ካልእ ሃገር ይግዕዝ ይጽንቀቕ ኣሎ። ህጻናት ዝሓለፉ ወለዶም ከርክቡ ምስ ኣዴታቶም ይውሕዙ ኣለው። ዓበይቲ ወለዲውን ደቆም ንምርኣይ ኣብ ዝገብርዎ መገሻ ብኡ ንብኡ ከይተመልሱ ይተርፉ ኣለው። ሰለዚ ሃገር ብግልጺ ናይ ሰባት ድኻ ትኸውን ኣላ። ንኡስ ወለዶ ዘይብላ ሃገር እንታይዮ መጻኢ ዕድላ? ብዘይ ሰብ ዓዲ ዓዲ ኣይከውንን። ሃገር ሃገር ኣይትኸውንን። ንጽባሕ ከጋጥም ዝኸለል ምጽናት ኣብ ቅድሚ ዓይኒና ይረኣየናን የፍረሓናን ኣሎ። እዛ ሃገር ትባድም ከም ዘላ ዘመልክት ኣውያት’ያ እተሰምዕ ዘላ። ስለዚ ዘለው ከምዘይኸዱ፡ ዝኸዱ ከኣ ከም ዝምለሱ ንምግባር፡ ብልሓትን ትብዓትን ዘለዎ ተብግሶ ከድሊዮ። ኣሕዋት “ዓድኻን ዓይኒኻን ኣይምኖን” ዝበሃል ምስላ ኣበው ተረሲዑ ዲና ክንብል፡ ሎሚ ዘሎ ኣተሓሳስባ “ዓድኻስ ጣዕምኻ ደኣ” ዝብል ይመስል። ነዛ ሃገር ጣዕሚ ስራሕ፡ ሰላም፡ ርግኣት እትህብ ወይ ክትህብ እትጽዕር ንምግባራ ኣሎ ዝበሃል ብልሓትን ክእለትን ክፍተሽ መድለየ። ዓዲ ሰላም፣ ዓዲ ፍትሒ፣ ዓዲ ስራሕ፣ ዓው ኢልካ ዝመስለካ ትዛረባላ፣ ሰራሕካ ትሓድረላ ዓዲ ምስ ሓዝካ፣ መዓር ገዲፉ መዓር ዘናዲ ስለዘየልቡ፡ ንስደት ክንዲ ዘማዕድው ካብ ስደት ተመሊሶም ናብ ሃገሮም ዝውሕዙ መንእሰያት ክህልውና ናይ ግድንዮ።

ስነ-ልቦናዊ ሃለባት፡- በዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰን ካልእን እንታይ ውሕስነት ኣሎኒ ኢልካ ብመጻኢኻ ምጥርጣር ንኸብሪ ሰብኣዊ ህይወት ሸለል ምባል ልሙድ ኮይኑ ኣሎ። ብዝኾነ ኣገባብ ኣብ በለጽ ኣብ ረብሓ ምዝንባል፡ ዝተጸበኻዮን ዝሓለንካዮን ክፍጸም ዘምርኣይ ኣይብጻሕን ኢልካ ምጭናቕን ዓቕሊ ምጽባብ ንቡር ተርእዮ ይመስል። ኣብ ሰራዊት፣ ኣብ ኣብያተ ማእሰርቲ፣ ምስ ኣባላታ ዝተነጻጸሉት ስድራ ቤት፡ ዝሸምገሉን ናባዩ ዝሰኣኑን ወለዲ፡ መንፈሶም ብዓሚቕ ተሃስዮ ይርከብ። ኣብ ሃገርና ሕማም ሸኮር፣ ጸቕጢ ደምን ልብን ስነ-ኣእምሮኣዊ ጭንቀትን ምስፍሕፍሑ ብዘይምኸንያት ኣይኮነን። ልሙድ ናይ ማሕበራዊ ስርዓት ኣካይዳና በብቐሩናብ ናብ “ነበረ” እናተለወጠ መሳርዓት ሕብረ-ተሰብና ዝጸሮ ዓንደ-ገመሉ እናተማሕወ ፈውሲ ናብ ዘይብሉ ዕንወት ገጽና ንኸይድ ኣለና።

ሞራላዊ ህንጻት፡- ስልጣን ኣገልግሎት ወይ ካብ ህዝቢ ንህዝቢ ምኃኑ ተረሲዑ፡ ብግቡእን ዘይግቡእን ንርእሲኻ ትጠቕመሉ ንፈታዊኻ ተሓጉሰሉ ኮይኑ ይርከብ። ሕልናን ልምድን ሕብረ-ተሰብ ክቕበሎ ካብ ዝኸለል ወጺኢካ ምስራሕ ብልሽውናዮ። መበገሲ ናይዚ ኣገባብ ግሉጽነትን ተሓታትነት ዘይምትእትታውዮ። ነቲ ዝፍጸም ዘሎ ብልሽውና ሰባት ኣብ ክንዲ ዘቃልዑን ዘቃልሑን ጉዳይካ ከም ዝሰልጠካ ጥራሕ ብምግባር፡ ብዙሓት ዝጠሓልሉ ቃላይ ኮይኑ ኣሎ። ፈሪሃ እግዝኣብሄርን ሓለዎ ሕጉን ዘይብሉ ሰብ ከኣ፡ ኣብ ከም ዓመጽን ግፍዕን ኣብ ዝበለ ኩነታት ምውዳቕ ዘይተርፎዮ። ሕማም ብልሽውና ሱር እናሰደድ ዝመጽእ ብኣጋ ድማ ዘይወጽእዮ።

ግዝኣተ ሕጊ፡- ንህዝብና ካብቲ ቀንዲ መለለይኡ ልዕልና ግዝኣተ ሕጊ ዝፈልጥ ምኃኑዮ። “ዝባን ሕጊ” ኢሉ ዘንጊ-ሕጊ ቀጥ ዘበለ ሰብ፡ ካብቲ ዘንጊ ብረትን ኩናትን ዘልዓለ ንላዕሊዮ ዝፍራሕን ዝኸበርን። እሞ እዚ ጽቡቕ ልማድዚ ምስ ጠፍኦ ድዩ ብኣደዳ ብልሽውና ተወሪስና ዘለና? ወይስ እቲ ብልሽውናዮ ነዚ ዘጥፈኦ ዘሎ? ብዝዓባዩ ናይ ሃገርና ጸገማት ንጉዳይ ሃገር ዝምልከት፡ ብጽሑፍ ኮነ ብዘረባ ብግልጺ ዘይምክታዕ፡ ኣብ ዘተ

ዘይምእታው፡ ሓበሬታን ግልጽነትን ዘይምህላው፡ ናይ ሕሹኸሽኹን ሕሚታን ግዳይ ምዃን፣ ኣብ መወዳእታ ከአ “እንታይ ገደሰኒ” ዝዓይነቱ ስምዒት ማዕቢሉ ምህላውዮ።

ትምህርቲ፡- ትምህርቲ መሰረት ስራሕን ምዕባሉን ማሕበራዊ ለውጥን ክኸውን ነዛ ሃገር ናብ ሓድሽ መድረኽ ዘሰጋግር ወለዶ ክህጽ፡ ኣገባብ ትምህርቲ ብመሰረቱ ብሓድሽ ስርዓተ ትምህርቲ ክመሓየሽ ኣለዎ። ንኡስ ወለዶ ብንጽህ ኣኣምር ክመሃር፡ ኣማዕዲኻ ዝረአ ናይ ስራሕ ውድድር ከም ዝህሉ ምግባር፡ ኩሉ ንዝተቐበሎ፡ ከም ሓቅነት፣ ሕውነት፣ ነጻነት፣ ማዕርነት፣ ደሞክራሲያውነት፣ ፍትሕን ርትዕን፣ መሰል ሕጋውነትን፣ ተሓታትነትን ዝበለ ሰብኣዊ ክብርታት፡ መሰረታዊ መትከላት ንምምዕባል ትምህርቲ ወሳኒዮ። እቲ ውዑይ ሓይሊ ሰራሕ ኣታዊ ኣብ ዝረኽበሉ መዳይ እንተዘይተዋፊሩ፡ ስራሓት ንግድን ህንጻትን ዳግም እንተዘይተበራቢሩ፡ እቲ ብድኸነት ዝለገመ ቁስሊ ሕማም ደግሲ ከምዘምጽእ ማንም ዝስሕቶ ኣይኮነን። ኣብ ዝመረጽካዮ ስራሕ ክትዋፈር ከምኽእል ኣጸጋሚዮ። ብረሃጽካን ፍረ ስራሕካን ምንባር እንተዘይተኻኢሉ፡ እቲ ነጻነት ውልቀ ሰብን ህዝብን እንተዘይደልዲሉ፡ ነጻነት ሃገር ብኸመይ ኢና ክንርደኦ? ኣበይ ኢናኸ ክንረኽቦ? እዚ ናይ ምቕትን ጣዕምን ዘይኮነ ንምህላውን ዘይምህላውን ዝርኢዮ። ብሓጺሩ ስርዓተ ኢኮኖሚ ንሰብ ብዘድምዕ ኣገባብ ክኸለስ የድሊዮ።

ሱ-ምግባራውን መንፈሳውን ህይወት፡- ኣብ መንፈሳውን ሞራላውን መዳይ፡ እቲ ኣባና ዘሎ ቁስሊ ኣዝዩ ረቂቕን ዓሚቕንዮ። እምበርዶ ክሓዊዮ? ድማ የብለካ። “ንሕና ዲና? ወይስ ተለዊጥና ካልእ ኢና ኮይና? ዘብል ሃለዎት ንርከብ። እቲ ሞራላዊ መምርሒታትናን ናይ ሱ-ምግባር ኣገባባትናን ተቐቓዩሩ። ዝኸበረ ፈጸሙ ተሰዊሩ፡ ዘይኸበረ ኣገባብ ሳዕሪሩ። ገንዘብ ናይ ኩሉ መምዘኒ ጌርና ስለዝረኣናዮ ንምርካቡ ዝኾነ ዓይነት መንገዲ (ሕጊ ማኪያቪሊ) ምኽታል ይረአ ኣሎ። ኣብ ኩሉ ኣብያተ ጽሕፈታትን ኣብየተ ዕዮታትን ብገንዘብ ክምለኽን ንኣኡ ከምልኽን ብዘይሰኸፍታ ኣብኡ ዝጠሓሉ ሰባት ትርኢ። ገንዘብ ንምርካብ ክበሃል ሰባት ኣካሎም ዝልውጥሉ፡ ደቂ-ኣስንትዮ ኣካለን ንነውራም ዕዳጋ ዘቐርባሉ ኮይኑ ይርከብ። ይኣኸለኒ ምባል ዝሰፈኖ ሃይማኖት ዓቢ ረብሓዮ። ከመይ ናብ ዓለም ዘምጸእናዮ ሓንቲኳ የልቦን። ከምኡውን ካብ ዓለም ክንወስዶ እንኽእል ሓንቲኳ የብልናን። “ኢየሱስውን ንክልተ ጎይቶት ክግዛእ ዝኸእል ሓደኳ የልቦን። ንገንዘብን ንኣምላኽን ክትግዝኡ ኣይትኸእሉን ኢኹም” ይብል።

መሰረት ቁስልናን ጸገምናን፡- እዚ ዘይሓዊ ዝመስል ቁስልና እቲ ዝረቐቐ መበቆሉ፡ እቲ ኣብ ወዲ-ሰብ ዘሎ ሓጥያት ዝበህል ቁስሊዮ። ኣብቲ ብደረጃ ውልቀ ሰብ ኮነ፡ ብሓባር እነርእዮ ፍቕርን ሓልዮትን ዝጎደሎ ህይወት፡ ንዓይ ጥራሕ ይጥግመኒ ዝብል ስምዒት፡ ኣብ ኩሉ ተዘርጊሑ ዘሎ ኣመል ብልሽውናን ዘይተሓታትነትን ንሓደ ህዝቢ ወይ ሃገር ዘይሓዊ ቁስሊዮ። ነዚ ጸገምዚ ፈቲሕና ናብ ንቡር ክንምለስ እንተደኣ ኮይና፡ ናብቲ ሱርን ሰራውርን ጠሊቕና ክንኣቱ ከድልየናዮ።

ጉዕዞ ሰላም፡- ሰላም ክበሃል እንከሎ ውግእ ዘይብሉ ጥራሕ ማለት ኣይኮነን። ኣብ መንጎ ተጻረርቲ ወገናት ሚዛን ሓይሊ ብምሕላው ንዝርከብ ሰላም ብዝርኢውን ኣይኮነን። ብመላኽን ዓብላልን ስርዓት ዝመጽእውን ኣይኮነን። ሰላም ክበሃል እንከሎ፡ ብግቡእን ቅኑዕን ኣገባብ ንዝካየድ መደብ ፍትሕን ርትዕን ዝርኢዮ። ሰላም ማለት ኩሉ ወገን መሰሉ ዝጭብጠሉ ብሕጋዊ መንገዲ ግቡኡ ዝፍጽመሉ ኩነታት ምስ ዝፍጠርዮ።

ንሰላም ድልዩል መሰረት ምንጻፍ የድሊ። “ዝተደናጎዩ ፍትሒ ዝተነፍገ ፍትሒ” ዝተባህለውን ንከንቱ ኣይኮነን። መደብ ፍትሕን ሰላምን ክንጸጸል ኣይክእልን። እቲ ሓውኻ ኣበይ ኣሎ ዝብል ዘናውጽ ሕቶ ዝለዓለ ኣውያቱን መቐጠሉን ካብ ምድሪ ናብ ኣምላኽ ዝጠርዓሉ ኩነት ብግልጺ ዝረኣየሉን ዝስምዓሉን ኮይኑ ኣሎ። መደምደምታ፡ እዚ ኣብነታዊ ታሪኻዊ ጻውዒትዚ ህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን ከም ህጹጽ እዋናዊ መግለጺ መጠን፡ መላእ ህዝብታት ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ብፍላይ ከአ እቲ ኣብ ትሕቲ ጨቋኒ ስርዓት ህግደፍ ዝሰቐ ዘሎ ሰራዊትን ኩሎም ኣመንቲ ዝተፈኣለሉ ሃይማኖታትን ኣሰርም ተኸቲሎም ክረባረቡ ንጽውዕ።

ናይ አንበብቲ ዓምዲ

መርአያ ፖለቲካዊ ቅብጾት፡-

ሰላም ዝኸበርኩም ኣዳለውቲ ናይ አንበብቲ ዓምዲ፡ ውልቀ-መላኺ ኢሳያስን ውሑዳት ደቂ-ጃንድኡን ኣንገሆም ብዝተለምዎ መንገዲ ጥፍኣት፡ ፖለቲካ ሃገርና ርግኣት ስኢኑ ተዘሪጉ፡ ህዝብና ድማ ኣብ ዝብተነሉ ዘሎ ክፉእ ወቕቲ ከም እንርከብ ዘሰማማዓና ሓቂ ይመስለኒ። ከምኡ-ውን ነቲ ብናይ ነዊሕ መደብ ዝተዘርገ ፖለቲካ ሃገርና ክጸራ፡ ሰላም ሰፊኑ ዝበታተን ዘሎ ህዝብና ኣብ ባህሪያዊ ቦትኡ ክምለስ፡ ህዝባዊ ልዑላውነት ግቡእ ቦታ ረኺቡ፡ ብሓሳብን ብተግባርን ገዛኢ ክኸውን፡ ኣንጻር እንኩሰባዊ መላኺ ስርዓት ተሰለፉ፡ ሕብረ-ሰልፋዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ዝጠልብ ኣተሓሳስባ ይምዕብል ምህላው ብሩህ መንገዲ ዓወትን ለውጥንዩ። ነዚ ሓቂዚ ካብ ዓጽሮምታዊ ተርባጽ ጸላኢ ንምርዳእ ይከኣል።

ኢሳያስን ጃንዳኡን ብደሞህነትን ልዑል ሃገርዊ ፍቕርን ህዝቢ ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ብተጋደልትን ሓፋሽ ውድባትን ህዝባዊ ግንባር/ህግደፍ ከኣ ብፍላይ ኣላገጸምዮም። ንልዕሊ ክልተ ዓሰርተ ዓመታት፡ ሚላታት እንዳቐያየሩ ከም ቃሕታኦም ረገጸም ገዚኦምናዮም። ሎሚ ግን ኩነታት ይቕየር ኣሎ። ናይ ምትላል ሚላታቱ ከም ዝበለዩ ህግደፍ ባዕሉ “ትማሊ ሻዕብያ ሎሚ ሻዕብያ ጽባሕ ሻዕብያ ብዝብል ናይ ቅብጾት ቴማ ኣመት ይህብ ኣሎ። እዚ ቴማዚ ብዝኾነ መምዘኒ ናይ ሓደ ኣብ ርጉእ ኩነታት

ዝርከብ መንግስቲ ቴማ ኣይኮነን። እዚ ቴማዚ ናይ ሓያልነት ምልክት ኣይኮነን። እዚ ቴማዚ፡ መግለጺ ውሽጣዊ ውህደት፡ ሰጥመት ውደባን ሓድነትን ጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ ኣይኮነን። “ትማሊ ሻዕብያ ሎሚ ሻዕብያ ጽባሕ ሻዕብያ” ሰሓቢ መድረኻዊ ጭርሖ ኣይኮነን። እንታይ ደኣ፡ መርአያ መንግስታዊ ፖለቲካዊ ቅብጾትዮ። መሊእና ንምቅባጹ ድማ ዓቕሚታትና ኣላፊና ንረባረብ!

ኣማኒኤል ጸጋይ ኣባል ህግደፍ ነበር ዓዲ-እንግሊዝ

ውህደት እንተሎ ዓወት ኣሎ፡-

መንግስቲ ኤርትራ ካብ ተቐቢርሎ ዘሎ ጉድጓድ ክወጽእ፡ ንማሕበረ-ሰብ ዓለም ኣለኹ ኣይሞትኩን ረኣዩኒ ስምዑኒ ክብል፡ እግረ መንገዱ ከኣ፡ መራሕትና ምበር መምርሒና ካብ ዘይፈልጡ ዕሩባት ሕልና ገንዘብ ክቕርም፡ ጽንብል መበል 40 ዓመት ቦሎኛ ኢሉ ባዕሉ መዘዝ ኣምጺኡ። በተን ኣለኹ ኣይሞትኩን ዘስተንፍሰለን ዘሎ መራኸቢ ብዙሓን ኣቢሉ፡ ኣብ ዕጹይ ዝህ ኮይኑ ብርሖኹ ከይነብሕ፡ ቀጠብጠብ ክብል ጉዳ ወጺኡ። ሃገረ ኢጣልያ ብ 3 ጥቕምቲ 2013 ብሰንኪ ዓንዳሪ ፖሊስን ፋሽስታዊ ተግባራትን ሰብ-ሰልጣን ኤርትራ ተማሪሮም ዝተሰዱ ኣስታት 360 ንሎም ወደም ገና ጎዮም ዘይጸገቡ ኤርትራውያን መንእሰያት ኣብ ሓደ እዋን ዝተቐዘፉላ ሃገርያ። ሬሳ ናይ እዞም ብጃምላ ዝተቐዘፉ መሳኪን ኤርትራውያን ገና ሓመድ ኣዳም ኣይለበሰን። ሳላ-መንግስትን ህዝብን ኢጣልያ ዝገበርዎን ህይወት ኣድሕን ስጉምቲ፡ ብህይወት ዝተረፉ ናብ ሕክምና፡ ዝሞቱ ድማ ኣብ ጁባ ግዳያት ብዝተረኸበ መግለጺ መንነትን ካልእ ብዝተረቐቐ ሚላታት ተጠቐሞም ኣብ ሬሳ ሳንዱቕ ዓሽጎም ኣብ ሓደ ልጉስ ቦታዮም ኣምበረሞ ዘለው። ገና ብንቡር ዘይተወገነ ዘሎ ከቢድ ጸርዮ። ልዕሊ ኩሉ ድማ ቀርባ ስድራ ቤት ግዳያት ኣብ ሰንፈላልዮም ዝርከቡ ዘለው።

ፍጮ ሕብረ-ተሰብ ዝኾነ፡ መንግስቲ ህግደፍ፡ ዲፕሎማሲያውን ገንዘባውን መክሰባት ክረክብ ክብል፡ ኣብ ልዕሊ ሬሳታት ኤርትራ፡ ሰፊሕ ናይ ንይላን ዳንኬራን መደብ ክካየድ ምስ ኣወጀ፡ ብዘይካ ውሑዳትን ቅቡጻትን ደገፍቱ፡ ህዝቢ ኤርትራ ሰንቢዱ። ተቐጠዑ። ኣብ ዝተፈላለዩ ሃገራት ኤውሮጳ ዝነበሩ ደለይቲ ለውጢ ደማ ከም መግለጺ ቁጠዕኦም፡ ውህደት ፈጠሮም ነዚ ዘይኤርትራውን ዘይሰብኣውን መደብ ንምፍሻል ከም ሓደ ሰብ ኮይኖም ወፊረምሉ። ከምቲ “ዝሓበራ ኣጻብዕ ኣርቃይ የጽንበዓ” ዝበሃል ምሳ፡ ነቲ ኹሉ ሁራን ፈኸራን ዓብርኳንም ተዓውተምሉ። ኤርትራውያን ደለይቲ ለውጢ ኣብ ቦሎኛ ዘርኣይዎ ቁጠዕ፡ ዝፍጠርዎ ውህደት ንዝተረፈ ናይ ቃልስን ለውጥን ዕማም ጭቡጥ ኣብነትዮ። ክሳብ ሎሚ ኣብ ድኹም ኩነታት ክንህሉ ዝገበረና ስእነት ውህደት ምዃኑ ገላጺዮ። እወ፡ ውህደት እንተሎ ዓወት ኣሎ።

ኣለም ካብ ሸወደን

ትብጻሕ፡ ናብ ኣዳለውቲ መጽሓት ህዝባዊ ደሞክራሲ ከመይ ኣለኹም? ምሉእ ጥዕናን ዕውት ስራሕን ክህልወኩም እምነ። ዝኸበርኩም ኣሕዋት ንስለቲ ዘይሕለል ጽንዓትኩም ከየመጎስኹም ክሓልፍ ኣይደልን። ኣሕዋት፡ ብዙሕ ትጽቢት ዝተነብረሉ፡ ቀዳማይ ሃገራዊ ጉባኤ ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝድለ ለውጢ ስለዘየምጸኣ፡ ብዙሓት ሰባት ናይ ቃልስ ስምዒቶም ብኣሉታ ተተንኪሮምዮም። ሓንቲ ካብኣም ደማ ኣነዮ። እቲ ኩሉ ተደኺምሉ፡ ፈተውቲ ብዙሕ ገንዘባዊ ወጻኢታት ጌረምሉ ኣስታት 630 ዝኸውን ተሳታፋይ ንልዕሊ 10 መዓልታት ተኣኪብሉ ዝቐነየ ጉባኤ ኣዋሳ፡ ምክንያቱ ብዘይተፈልጠ ከምዚ ዘለዎ ክኸውን ስዕረትን ውርደትን ሓደ ግንባርን ሓደ መድረኽን ጥራሕ ጌረ ኣይወስደን። እዚ ጉዳይዚ ፖለቲካዊ ብቕዓት፡ ኤርትራውያን ከመይዮ ዝብል ሕቶ ዘልዕል ኮይኑ ይስመዓኒ።

ብርግጽ ሓደ ተቓላሳይ ካብ ዝተረኸበ ጉድለታት ተማሂሩ ኣብቲ ዝድለ ሸቶ ክበጽሕ ከይሰልከ ክረባረብ ከም ዘለዎ ዝስሕቶ ኣይኮንኩን። ነዚ ምስሊ ኤርትራ ዘንጸባርቕ ሰፊሕ ግንባር፡ ኢደ-እግሩ ኣሲሩ ከምዘይኸውን ዝገበሮ ጭቡጥ ምክንያት ክፍለጥ ዘይምክኣሉ ግን ዘተሓሳስብዮ። ነዚ ቡብደርጅኡ ንኤርትራዊ ሃገራዊ ባይቶ ክመርሖ ዝተመዘ፡ ከምኡውን መራሕቲ ፖለቲካዊ ውድባት ዝያዳ ሓላፍነት ክስከሙ ኣለዎም እብል። ዝያዳ ሓላፍነት ክስከሙ ኣለዎም ክብል እንከለኹ ገበን ፈጺሞም ይብል ከም ዘየለኹ ንጹር ክኸውን ይግባእ። ግን ናብቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ብሕጋዊ፣ ብፖለቲካዊ ዓቕሚ ብቦታ ብዘለዎም ቅርበት ኣብ ምህሳሱ ኮነ ኣብ ምድማቕ ቀዳሞት ተጠቀስቲ ክኾኑ ባህርያዊዮ። ምድላዎት ዝገበረሉ ዘሎ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ዝሓሸ ለውጢ ከምጽእ ደማ፡ ካብ ዝሓለፈ ግቡእ ትምህርቲ ምውሳድ ኣገዳሲዮ። ስለዚ ንካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ምድላዎት ምግባር ጽቡቕ፡ ግን ካብ ዳግማይ ውድቀት ዘድሕን፡ ንህዝባዊ ቃልስና ንቕድሚት ዘሰገም፡ ንህዝብና ተስፋ ለውጢ ዘንጸባርቕ ክኸውን፡ ኩሉም መሪሕነታት ካብ ጸቢብ ሕሳባት ወጺኦም ብሓላፍነታዊ ዓይኒ ክሕዝዎ ኣለዎም እብል።

ሳሊሓ መሓመድ ካብ ሱዳን

**ዕዮ ገዛኑ ብግቡእ ዘይፍጽም፡
ሓባራዊ ዕማም ብኢድማዕነት ከሰላሰል ኣይክእልን።**

ሓደ ሰብ ንናይ ሓባር ስራሕ ብሓላፍነት ክመርሕ ክሕጸ እንከሎ፡ ካብ ኣተዓባብይኡ፡ ምስ ስድራኡን ከባቢኣኡን ዘለዎ ዝምድና እንታይ ይመስል ምፍላጥ ኣገዳሲዮ። ኣብ መዳይ ፖለቲካ መጻእና፡ ነናተን ፕሮግራም፡ መሪሕነት፡ ኣሰራርሓ ዘለዎን ውድባት፡ ዝተበታተነ ሓይለን ኣላፊነን ብሓባር ክሰርሓ ኣብ ዝሰማማዓሉ ወቕቲ፡ ነብስ ወከፍ ተላፋኒ ውድብ፡ ሓደ ነቲ ካልእ ድሕሪት ምልስ ኢሎ፡ ኣብ ውድቡ ውሽጣዊ ሓድነት፣ ስጥመት ውደባ፣ ብውጥን ናይ ምስራሕ ባህሊ፣ ግሉጽነት፣ ሕጋዊ ትካላዊ ተሓታትነት ኣለዎዶ የብሉን ምምዛን ነቲ ሓባራዊ ስራሕ ብጽፋፍ ኣገባብ ተሰሪቱ ቀጻልን ተዓዋትን ክኸውን ውሕስነት ይህቦ። ምክንያቱ ብግቡእ ከይተፋለጥካን ከየተገማገምካን እትምስርቶ ሓባራዊ ምሕዝነታዊ ግንባር፡ መሊሱ ብኣሉታ ክጸልወካን ከዳኸመካን ስለዝክእል።

ዝተሓንጸጹ መደባት ኣብ እዋኑን ብጽፋፍ ኣገባብ ኣብ ምፍጻም ጸገማት ይፍጠር። ኣብ ክንዲ ሓደ ስጉምቲ ንቕድሚት፡ ኣብ ጋምማን ይንበር። ኣብ ጎኒቲ ሰፋሕ ሃገራዊ ግንባር ክዓሰል ዝግበእ ህዝቢ ድማ ተሰፋ ይቐርጽ። ሓፊሻዊ እቲ ቃልሲ ይዳኸም። ጸላኢ ከኣ መስተርሆት ይርከብ። ኣብ ፖለቲካዊ ውድባት ኤርትራ ዘሎ ሕግም ድማ እዚ ኮይኑ ይስመዓኒ። ብሓባር ዝምስረት ግንባራት፡ ካብ መጀመርያ ብልክዕ ከይተናበብካ ብንግበር ንግበር ኣካላዊ ምሕዝነት ኮይኑ ስለ ዝተሰረተ መዋጽኦ ስኢኑ ዕንክሊል ይብል ኣሎ።

ካልእ እቶም ነቲ ምሕዝነታዊ ግንባራት መስሪቶም ዘለው ውድባት፡ መጀመርያ ኣብ ተናጻል ውድባቶም ንሓደ ፖለቲካዊ ውድብ፡ ውድብ ከብልዎ ዝክእሉ ንጥፊታት ይገብሩዶ? ኣብ ውሽጦምን ኣብ ህዝብን ኣኼባታት የካይዱዶ? ፖለቲካዊ ጽሕፋት ይዘርግሑዶ? ብውጥን ይሰርሑን ይገማገሙን ድዮም? ገለ ድክመታት ዘሎ ኮይኑ ይስመዓኒ። ኩሎም ኣብ ተናጻል ውድባቶም ንጡፋትን ውፋያትን እንተዝኾኑ፡ ዝመስረትዎም ግንባራት ኣብ ክንዲ ዝደኸሙ ምሓየሉ። ሰፊሕ ሓፋሽ ኣብ ዙርያኦም መዕሰሉ። ንጸላኢ ድማ ብኹሉ ምበድህዎ። ብናተይ ሚዛን፡ ዕዮ ገዛኑ ብግቡእ ዘይፍጽም ፖለቲካዊ ውድብ፡ ዕማም ሓባራዊ ልፍንታዊ ግንባር ብኢድማዕነት ከሰላሰል ኮቶ ኣይክእልን። ምክንያቱ ይሕመቕ ይጸብቕ ኣብ ውድቡ ዝተኾስኩሰሉ ባህሊ ስራሕ ከንጸባርቕ ግድንዮ። ኣብ መወዳእታ ክብሎ ዝደለ፡ እቶም ሓባራዊ ግንባራት ብግቡእ ክሰርሑ፡ ኣብ ተናጻል ውድባት ብግቡእ ናይ ምስራሕ ባህሊ ይጠረ። ፖለቲካዊ ውድብ፡ ፖለቲካዊ ውድብ ይምሰል። ብትምክሕትን ጽበትን ዓዊርካ ነቲ ናይ ሓባር ዕማማት ካልኣዊ ቦታ ብምሃብ ንጸቢብ ውልቀውን ጉጅላውን ውድባውን ረብሓታት ቀዳምነት ምሃብ እዚውን ካልእ ገጽ ናይቲ ጸገም ምኻኑ ምርጻእ ኣገዳሲዮ።

ፍሳሃ ስምረት ካብ ማይ-ዓይኒ

ደወቅ ገሳርያዊ ቆይታ!